Федорівська С., здобувач,
Науковий керівник: Удовенко Ю. О.,
доцент, доцент кафедри правового забезпечення безпеки бізнесу
Державний торговельно-економічний університет

НЕВІДПОВІДНІСТЬ ЗАЯВЛЕНОЇ ТА ФАКТИЧНОЇ ПОЖИВНОЇ ЦІННОСТІ ХАРЧОВИХ ПРОДУКТІВ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ПРАВ СПОЖИВАЧІВ

Харчові продукти посідають важливе місце в повсякденному житті людини, а інформація про їхній склад і поживну цінність безпосередньо впливає на споживчий вибір. Особливе значення має достовірність відомостей про енергетичну цінність продуктів, а також вміст білків, жирів і вуглеводів. Законодавство України гарантує споживачам право на отримання достовірної інформації про продукцію [1]. У цьому контексті актуальним є питання правової оцінки невідповідності між показниками, заявленими виробником на маркуванні, та фактичними характеристиками харчового продукту, а також правових наслідків виявлення таких невідповідностей.

Відповідно до ст. 23 Закону України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів», обов'язкова інформація про поживну цінність охоплює енергетичну цінність, вміст жирів, насичених жирів, вуглеводів, цукрів, білків і солі [2]. Зазначені показники, як правило, наводяться на 100 г або 100 мл харчового продукту. За передбачених законодавством умов інформація може також зазначатися на порцію або одиницю споживання. Такий підхід забезпечує можливість порівняння харчових продуктів за їхніми поживними характеристиками. Водночас показники поживної цінності, зазначені на маркуванні, не обов'язково визначаються шляхом лабораторного дослідження кожної партії продукції. Відповідно до законодавства, середні значення можуть ґрунтуватися на результатах аналізу харчового продукту, розрахунках на основі відомих або фактичних середніх значень інгредієнтів, а також на загальновстановлених і прийнятних даних [2]. Отже, достовірність інформації про поживну цінність залежить не лише від лабораторного контролю, а й від правильності розрахунків, достовірності вихідних даних та належного контролю виробничих процесів.

Фактична енергетична та поживна цінність харчового продукту може відрізнятися від показників, зазначених на його пакуванні. Причинами таких відмінностей можуть бути природна мінливість складу сировини, особливості технологічного процесу виробництва та невизначеність вимірювань. Тому сам факт розбіжності між заявленими та фактичними значеннями не обов'язково свідчить про порушення законодавства. Під час оцінювання відповідності маркування необхідно враховувати застосовні вимоги та допустимі відхилення між зазначеними й фактичними показниками [3]. Допустимі відхилення залежать від виду поживного показника, його кількісного значення в продукті та інших умов, передбачених відповідними рекомендаціями. Зокрема, рекомендації Європейської комісії щодо допустимих відхилень для поживних показників харчових продуктів передбачають різні межі залежно від виду та кількісного значення відповідного показника [3]. Наприклад, для білків, вуглеводів і цукрів за вмісту від 10 до 40 г на 100 г продукту, а також для жирів у цьому самому діапазоні передбачено відхилення ±20 %. Для інших діапазонів вмісту встановлено інші межі [3]. Водночас зазначений документ має рекомендаційний характер і стосується контролю відповідності вимогам законодавства Європейського Союзу, тому наведені в ньому межі не слід автоматично розглядати як обов'язкові нормативні вимоги законодавства України.

Ключове правове питання полягає у визначенні умов, за яких розбіжність між заявленими та фактичними показниками може свідчити про порушення прав споживачів. Відповідно до Закону України «Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів», інформація про харчовий продукт не повинна вводити споживача в оману, зокрема щодо його складу, властивостей та інших характеристик [2]. Отже, оцінювання можливої невідповідності має враховувати результати лабораторних досліджень, застосовні нормативні вимоги та обставини, за яких було виявлено розбіжність.

Відповідальність за точність інформації про харчовий продукт покладається на відповідального оператора ринку відповідно до вимог законодавства [2]. Державний контроль у цій сфері здійснюється Держпродспоживслужбою в межах її повноважень. Лабораторні дослідження можуть використовуватися для встановлення фактичних показників поживної цінності та оцінювання їх відповідності заявленим значенням. Водночас результати таких досліджень необхідно аналізувати з урахуванням застосованих методів, невизначеності вимірювань і відповідних критеріїв оцінювання [4].

Для вдосконалення правового механізму захисту споживачів доцільно забезпечувати належну перевірку достовірності інформації про поживну цінність, удосконалювати підходи до оцінювання виявлених розбіжностей і підвищувати ефективність державного контролю за дотриманням вимог до маркування харчових продуктів.

Отже, невідповідність заявленої та фактичної поживної цінності харчових продуктів становить не лише технологічну, а й правову проблему, пов’язану із забезпеченням достовірності інформації та захистом прав споживачів. Важливим напрямом подальшого вдосконалення правового регулювання є чітке визначення критеріїв оцінювання таких невідповідностей, належне врахування результатів лабораторних досліджень і забезпечення відповідальності операторів ринку за дотримання вимог законодавства.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про захист прав споживачів : Закон України від 12.05.1991 № 1023-XII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1023-12#Text

2. Про інформацію для споживачів щодо харчових продуктів: Закон України від 06.12.2018 №2639-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2639-19#Text

3. European Commission. Guidance document for competent authorities for the control of compliance with EU legislation on nutrient values declared on a label. Brussels, 2012. URL: https://food.ec.europa.eu/system/files/2016-10/

4. Про державний контроль за дотриманням законодавства про харчові продукти, корми, побічні продукти тваринного походження, здоров’я тварин та благополуччя тварин: Закон України від 18.05.2017 № 2042-VIII. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2042-19#Text

Филипчук А.М., здобувач
Науковий керівник :Габуда А. С.,
к.ю.н., доцент, доцент кафедри права імені академіка УАН о. Івана Луцького,
ЗВО «Університет Короля Данила»

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОГО ЗА АДМІНІСТРАТИВНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Реформа Міністерства внутрішніх справ України та ухвалення Закону України «Про Національну поліцію» сформували новий адміністративно-правовий статус поліцейського, що поєднує ознаки державного службовця з підвищеними вимогами до правомірності його поведінки. Поліцейський, будучи суб’єктом владних повноважень, одночасно є й суб’єктом юридичної відповідальності за власні протиправні діяння, у тому числі за вчинення адміністративних правопорушень.

Особливий службово-правовий статус поліцейського зумовлює відмінний від загального порядок притягнення його до адміністративної відповідальності, дослідження якого має значну наукову і практичну актуальність, зокрема в контексті реалізації принципу невідворотності відповідальності та довіри суспільства до правоохоронної системи.